

Årets ros utsedd

■ Lagom till höstens rosplantering har tusen rosälskare röstat och valt den mörkt rosa rabattrosen Leonardo da Vinci till "Årets ros 2010". Förutom att den är underbart vacker och väldoftande har den en robust skönhet och ett friskt och frodigt växtsätt! Den blommar nästan oavbrutet till sena hösten. Härdig i zon 3.

FOTO: LARS-ÅKE GUSTAVSSON

Rätt om Ulrika

■ Några rader föll bort i trädgårdsreportaget Skapa nytt liv i en gammal trädgård i Land nr 34. Råden kom från Ulrika Rydh, som är byggnadsantikvarie med trädgårdshistorisk inriktning och Byggnadsvårdsföringens länsombud i Stockholms län. Hon driver företaget Hus & Grönska, som hjälper privatpersoner med frågor kring byggnadsvård och äldre trädgårdar.

En doft av lavendel

■ Spara sommarens dofter. I boken "Lavendel på Österlen" berättar författaren och lavendelodlaren Eva Olsson om lavendelns historia och om hur du odlar och sköter den bäst. Hon tipsar också om hur du kan använda lavendel för både nytta och njutning. Boken innehåller också recept på kakor och bröd, varmrätter, desserter. Cirkapris 185 kr.

VECKANS FRÅGA

Hur sår jag penninggräs?

■ Hur får jag penninggräs att gro och odla för husbehov?

Irène i Svärdsjö

SVAR: Penninggräs som också kallas för penningört är lätt att känna igen på de stora, runda och plattade fruktskidorna. De innehåller flera frön som du kan så på hösten direkt på växtplatsen. De gror snällt på våren. Penninggräs betraktas som ett ogräs och växer i och kring åkermark över nästan hela Sverige. Där hittar du lätt frön att så.

Tips och frågor

Belisa Berglund,
Land, 113 92 Stockholm
belisa.berglund
@lrfmedia.lrf.se
08-588 367 66

"Visst kan man odla apelsiner i Lappland"

2,5 mil norr om polcirkeln har Britt-Marie Wählström skapat ett litet odlingsunder. I Sarvisvaara mitt i den lappländska vildmarken prunkar hennes blommande trädgård och i växthusen frodas de exotiska frukterna.

TEXT & FOTO JOAKIM NORDLUND

Vintern är lång hemma hos Britt-Marie Wählström i byn Sarvisvaara i Norrbotten.

– I år var det 35 grader som kallast och den sista snön försvann i slutet av maj, berättar hon. Sommaren 2008 kom första frosten redan i början av augusti.

Men Britt-Marie har utvecklat olika lösningar för att växterna ska klara det extrema klimatet.

– Det gäller att pröva sig fram och att inte ge upp. Om en växt har svårt att överleva på en plats kan man oftast skapa en miljö där den ändå kan klara sig, säger hon.

Britt-Marie är född 1941, när det

var ransoneringstider. Hon har vaga minnen av hur hon fick smaka bananer och apelsiner. Det hon minns tydligast är första gången hon åt tomater.

– Då var jag nog i tioårsåldern. Jag tyckte att det smakade förfärligt.

BRITT-MARIE HAR ARBETAT som sjuksköterska och bland annat bott i Göteborg men 1982 återvände hon till Sarvisvaara. Hennes far hjälpte henne att bygga ett växthus.

– Jag började med att odla tomater. De trivdes hur bra som helst och det gav mersmak, säger Britt-Marie som i

dag driver upp 18 olika tomatsorter. Hon har fyra växthus varav ett går under namnet Paradiset. Där, uppför en hemmagjord stega tillverkad av gammalt hässjevirke, slingrar sig en vinranka med cirka 60 vindruvsklasar. Bredvid växer ett apelsinträd där frukterna är vackert orange och knytnävstora. Det är nästan så att man får nypa sig i armen.

– Jag har haft två träd i cirka tio år men bara ett gav frukt. Då fick jag tipset att ställa dem bredvid varandra och titta här, här är redan två fruktanlag på det andra, säger hon.

Årets skörd kommer att stanna vid nio apelsiner.

– Sarvisapelsiner, de blir faktiskt riktigt goda, säger Britt-Marie stolt.

Hon lyckas också få både fikon och passionsfrukt att mogna.

– Jag gillar passionsfrukt och

– Jag älskar Sarvisvaara. Jag har rest och bott på flera olika platser runt om i Sverige men det är här hjärtat finns. Här ska jag stanna, säger Britt-Marie Wählström

hade köpt några på Konsum i Gällivare. Jag fick ju kärnor i munnen men istället för att kasta dem så sparade och torkade jag dem och här är resultatet.

MEN DET ÄR INTE BARA i växthuset som det grönskar. Invid ett litet timrat vindskydd har hon en kryddgård och strax bakom ligger potatislandet. I höst kommer hon att skörda hela 22 olika sorters potatis. För att inte tala om jordgubbar, sparris och olika sorters kål och lök. Hon har också massvis med buskar och blommor.

Folk åker långa vägar för att få uppleva Britt-Maries trädgård. Anita Gustafsson och Gerd Seger hade rest sju mil från Gällivare.

– Vi har varit här tidigare men man fattar inte hur det är möjligt. När man berättar det för andra i Gällivare tror de knappt att det är sant, säger Gerd Seger. ■

Britt-Marie har använt grånat gammalt hässjevirk till att bygga blom- och trädgårdsbänkar.

På Britt-Maries gård ligger snön från oktober till maj.

26 personer bor i Sarvisvaara.

Sarvisvaara

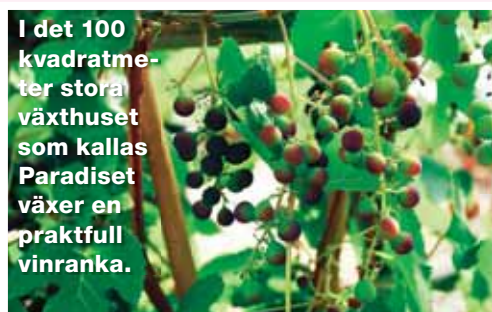
- **Ligger i zon 7-8.** All odling måste planeras noggrant. Traditionellt har här i stort sett odlats potatis, morötter och rotfrukter.
- **Det kan bli** ner mot 40 grader kallt på vintern.
- **Snön kommer** oftast i oktober och försvinner i maj.
- **Snödjupet brukar** vara minst en meter.
- **Nattfrost kan** förekomma ända fram till mitten av juni.
- **Har 26 bofasta** invånare. 1950-1975 bodde det cirka 200 personer i byn. Ingen aktiv lantbrukare finns kvar.
- **Från berget** Sarvisvaara har man utsikt över stora vidder med gran- och tallskog och vildmark där det strövar renar, älg, björn och järv.

Detta växer hos Britt-Marie

- 4 sorters paprika.
- 22 sorters chili.
- 18 sorters tomater.
- 22 sorters potatis. Hon har specialiserat sig på olika mandelsorter, utöver den vanliga norrländska har hon även spansk mandel, blå mandel, halv mandel och sparrismandel.
- Gurkor, bland annat armenisk gurka, gurkmelon, kinesisk gurka och äppelgurka.
- Vindruvor. Vinrankan kom till Sarvisvaara som en liten planta för två år sedan och nu bär den 60 klasar.
- Apelsiner. Det äldsta apelsinträdet är tio år och kommer från några kärnor hon sparar.
- Passionsfrukt från kärnor hon sparar.
- Brasiliansk vattenmelon.
- Kryddor som koriander, malört, timjan, oregano, mejram och libbsticka.
- Grönsaker som gul och röd lök, schalottenlök, piplok, sparris, spetskål, vitkål, blomkål, broccoli, kålrot med mera.

Chilin Bishops crown.

I det 100 kvadratmeter stora växthuset som kallas Paradiset växer en praktfull vinranka.

Brasiliansk vattenmelon.

Kinesisk gurka.

Britt-Marie odlar 22 olika sorters chili.

Chilin Blanco cristal.

Yxor för alla tillfällen.

CAMPA | KAPA | HUGGA | KLYVA | ELDA | JAGA | DELA | BYGGA | FÄLLA | TÄLTA | GRILLA | FISKA | KLÄTTRA | STUGAN | VÄLJ SJÄLV!

reddot design award

Fiskars nya serie yxor tilldelades Red Dot "Best of the Best"

FISKARS®

www.fiskars.com

FORTS

9 apelsiner blir årets skörd.

Britt-Maries knep för odling på kalla breddgrader

1 Hitta rätt miljö. "Vill man prova växter från en annan växtzon så gäller det att prova sig fram och vara uppfinningsrik. Var får plantan mest värme och skydd?"

2 Gödsla med gräsclipp. "Det handlar inte om några konstiga tillsatser, jag använder ofta gräsclipp utomhus".

3 Ge fruktträden kamrater. "Växter är lite som människor, tillsammans blommar de".

4 Vattna med regnvatten. "Jag tror väldigt mycket på det. Även om man har egen grävd brunn så är nog regnvatten det bästa".

5 Var uthållig. "Ge inte upp om du åker på en motgång. Läs på och hämta kunskap och prova sedan igen. Andra gången kan du lyckas".

Britt-Marie serverar egentillverkad saft på rabarber och älgört.

En vildapel som fått komma ut ur växthuset för att få lite närkontakt med augustisolen.

En ny friggebod omgärdad av sommarblomster.